

Key words: ecological education, ecocentric thinking, sustainable development, development strategy, armed conflict.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 355.01-025.26(045)

С. В. Савченко

ГІБРИДНА ВІЙНА: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ СУЧАСНІ ПРОЯВИ

В українському науковому дискурсі поняття гібридної війни з'явилося у 2014 році як наслідок анексії Криму та військово-політичної агресії Росії проти України на сході нашої держави.

Зрозуміло, що гібридні війни мають значно більш тривалу, ніж трирічну історію. Наприкінці другого та з початку третього тисячоліття світове співтовариство спостерігало й продовжує спостерігати такі війни, здебільшого за участі Росії проти інших держав, у різних регіонах: Карабахський конфлікт (1992), Придністровський конфлікт (1992), підтримка державного перевороту в Південній Осетії (1992), підтримка режиму Шеварнадзе у грузино-абхазській війні (1993), військово-політична допомога Узбекистану (1999), участь у громадянській війні у Таджикистані (1992–1996), воєнно-політичне втручання у Грузію (2008) тощо.

Головна ознака цих війн Росії проти інших суверенних держав була, безперечно, пов'язана з військовим складником, але ним аж ніяк не обмежувалась. Окрім використання зброї та чисельного людського ресурсу у військовій формі (чи-то приховано, чи-то відкрито), важливими чинниками ведення цих війн виступали політичний вплив на держави, що потерпали від російської агресії, надання Росією економічної та фінансової допомоги авторитарним режимам, які вона підтримувала, проведення відповідної інформаційної та ідеологічної політики, створення умов для розхитування соціально-економічної та політичної ситуації всередині незалежних країн.

Тем не менш, український політикум та наукова спільнота України протягом майже чверті століття з моменту проголошення незалежності нашої країни залишались практично байдужими до таких подій, адже наївно вважалося, що нашу державу це обходить.

Дійсно, з 1991 року й до лютого 2014 в Україні не було жодного воєнного протистояння, ані ініційованого ззовні, ані спровокованого зсередини. Навіть невдалу спробу Росії з розхитування соціально-

політичної ситуації в Криму у 1992–1995 роках переважна більшість політиків та науковців розцінювали як «об’єктивні видатки» процесу формування української державності й не бачили в цьому ніяких загроз суверенітету України. Ці спроби, до речі, продовжувались і в майбутньому (особливо помітно у 2004 та у 2013 роках), але, лише коли агресія Росії проти України набула експліцитних форм вираження у 2014 році, в Україні стали голосно говорити про гібридну війну.

За останні три роки наукова думка України збагатилася чималою кількістю досліджень, предметом яких є гібридна війна, її основні ознаки та методи ведення (наприклад, наукової праці В. Горбуліна, К. Гринька, С. Дацюка, О. Караман, С. Корнієнка, В. Панченка, Г. Почепцова, Ю. Радковця, С. Савченка, В. Черниша, П. Шевчука та ін.).

Проте фундаментальними щодо дослідження феномену гібридної війни для нас та інших науковців є більш ранні праці зарубіжних та вітчизняних учених, військових теоретиків та експертів, таких як В. Герасимов, Г. Іссерсон, К. Клаузевіц, Є. Месснер, А. Снесарев, Ф. Хоффман, Н. Фреєр та ін.

Ми переконані, що досконале розуміння сутності поняття «гібридна війна», ретельне вивчення історії ведення гібридних війн, ґрунтовний аналіз основних її проявів у сучасних реаліях світу дозволять, по-перше, розробляти ефективні стратегії й тактики протидії гібридній війні Росії проти України, а, по-друге, прогнозувати ймовірності розв’язання подібних війн у майбутньому в різних кутках світу та вживати необхідні заходи заздалегідь, які б унеможливили їх виникнення взагалі.

Тому й *метою* статті стало розкриття сутності, історії та основних сучасних проявів гібридної війни як основи для розробки стратегій і тактик протидії та попередження таких війн у майбутньому.

Для розуміння й осмислення гібридної війни провідну роль відіграє чинник, що обумовлює вторинність завдань окупації території супротивника й захоплення ресурсів на противагу завданням установлення стратегічного, всеохоплюючого контролю над свідомістю населення країни-мішені й одержання повної влади над майбутнім завойованої держави. Цей феномен, здається, не є новим.

На зародження подібної тенденції вказував ще в 1830 році військовий теоретик та історик Карл фон Клаузевіц: «Ми наштовхуємося на ще один своєрідний засіб: вплив на ймовірність успіху, не розтворюючи збройних сил супротивника. Це – підприємства, безпосередньо призначені для надання тиску на політичні відносини... Цей шлях до поставленої нами мети в порівнянні з розтрусенням збройних сил може виявитися набагато більш коротким...» [4, с. 44]; «При відомих умовах, крім знищення сил ворога, є й інші шляхи досягнення поставленої мети, і... ці шляхи не містять у собі внутрішньої суперечності, не є абсурдом і навіть не становлять помилки» [4, с. 63].

Задовго до К. Клаузевіца в китайських історичних та військових трактатах постулювалось, що воювати на полі бою – це справа невдах у

політиці й стратегії, а суцільно мілітаристське целепокладання, пов'язане з отриманням територіального контролю, розглядається в них як тягар, який висмоктує багато ресурсів й обмежує свободу дій [4, с. 36].

На початку ХХ століття російський військовий аналітик А. Снесарев відзначав, що «війна пішла вглиб» і все більше ведеться «не тільки мечем» [8, с. 21].

Гібридну війну досить часто тлумачать не як щось нове, оскільки більшість її складників, як виявляється, існували й раніше. Новим стало поєднання цих складників у єдине ціле, а також додаткова особлива роль інформаційного компонента, який на різних рівнях забезпечує функціонування й створює умови для визнання війни справедливою власним населенням, без чого не існує сучасних війн [7].

У США поняття гібридної війни першим увів Ф. Хоффман [13]. Він вважає, що гібридні війни не є новими, але вони кожного разу є різними і завжди поєднують у собі летальний характер державних конфліктів з фанатичним і затяжним запалом нерегулярної війни [13, с. 10].

Ф. Хоффман вважає важливим зростання ролі нарративів. Вони полегшують рекрутування, тренінг і мотивацію майбутніх бійців. Як у випадку російського рефлексивного контролю, учений вважає сприйняття важливішим за перемогу на фізичному полі бою. Таким чином, він звертає особливу увагу на когнітивний та віртуальний простір [13, с. 12].

Ф. Хоффман підкреслює одну важливу характеристику гібридної війни: «Успіх у гібридній війні також вимагає, щоб командири невеликих одиниць уміли ухвалювати рішення й володіли тактичною майстерністю щодо невідомого, а також необхідним є відповідне встаткування для швидкого реагування й адаптації, ніж завтрашні супротивники» [14].

Зрозуміло, що це відносно нові вимоги, які частково повторюють ті, які у свій час американський науковець Дж. Аркілла визначив для мережної війни, акцентуючи свою увагу на тому, що ієрархія, до типу якої належить армія, зможе перемагати мережі тільки тоді, коли сама почне воювати на принципах мережі [15].

Одним зі своїх попередників Ф. Хоффман вважає Н. Фреєра, який в офісі міністерства оборони США займався вирішенням стратегічних питань. Саме він запропонував цікаву класифікацію несподіваних подій, від якої можна відштовхуватися при аналізі й розумінні гібридної війни.

У 2004 році американці запропонували нову класифікацію загроз / викликів: традиційні, іррегулярні, катастрофічні й проривні. Н. Фреєр вважає гібридною загрозою комбінацію двох таких викликів. До речі, він також посилається на китайський варіант «необмеженої війни». Військовий аналітик дивиться на ці виклики як на архетипи, які в чистому вигляді не зустрічаються. Нормою, на його погляд, слід вважати гібридні варіанти [12, с. 71].

Подібні загрози він трактує як тригери або каталізатори. Вони породжують потрясіння, змінюють «правила гри». У книзі дослідника є

розділ «Політика, економіка, соціальна дія й політичне насильство як гібридна війна». Він підкреслює, що гібридна війна буде залишатися як можна більш невоєнною, та наполягає також на важливості синхронізації таких невоєнних зусиль [12, с. 66].

Поняття «невоєнний» він розуміє по-своєму: «невоєнний не значить без насильства, без цілі або без загроз. Він означає не бути породженим військовими або не включати військових у формі ворожої держави. Ці невоєнні гібриди часто реалізуються як складні комбінації несанкціонованого насильства й людської небезпеки» [12, с. 117].

Н. Фреєр акцентує на потребі не стільки визначати подібні речі, скільки їх описувати, оскільки вони не дуже піддаються визначенню. Щодо гібридних загроз він говорить: «Це оборонні виклики, походження, характер, модус і принципова сфера конфлікту, які важко ідентифікувати й класифікувати» [12, с. 33].

Тобто роль невідомого тут є досить важливою. Правда, слід додати, що невідомість зникає, коли конфлікт переходить у виключно військову операцію. Це значить, що постріли в Криму у 2014 році могли б відразу перетворити конфлікт у чисто військовий.

Загалом ми бачимо, що світ уже досить давно визначив основні характеристики гібридної війни. І саме головний її аспект – маскування під невоєнний інструментарій, а також високий рівень невизначеності / несподіваності.

У Росії до поняття гібридної війни звернувся начальник генштабу ЗС В. Герасимов. Він відштовхувався від констатації того, що в цей час змінилися «правила війни», оскільки невоєнний інструментарій починає бути ефективнішим за військовий, маючи на увазі політичні, економічні, інформаційні, гуманітарні методи, які активізують протестний потенціал населення. До них додаються приховані військові засоби [2].

У Росії існують попередники в теорії подібних нетрадиційних війн. Це Г. Іссерсон, чия книга 1940 року називалася «Нові форми боротьби» [3]. На його думку, війна взагалі не оголошується, вона просто починається заздалегідь розгорнутими збройними силами. Неоголошення війни – це теж комунікаційна характеристика саме нового часу.

Росія має ще одного теоретика нового типу війн, яку він позначив як «заколот-війна». Це Є. Месснер [5]. Він переконаний, що в минулих війнах важливим вважалося захоплення території, проте, надалі важливим буде вважатися захоплення душ у державі, з якою ворогують.

Він вважав, що традиційні методи ведення війни вже вичерпали себе: «Колись війни йшли у двомірному просторі – на поверхні моря й суші. Потім з'явився третій вимір – війна в повітрі. Тепер найважливішим став четвертий вимір – психіка сторін, які воюють» [5, с. 177].

Світ зараз практично живе саме в такому вимірі. Правда, поки ми говоримо про гібридну війну, але це скоріше війна психічна, адже інформаційні потоки спрямовані, передусім, на одержання ефекту в головах людей. Саме це є метою гібридної війни.

На думку вченого, політика є мистецтвом об'єднання людей, але найважливішим завданням заколот-війни є об'єднання власного народу й залучення на свою сторону частини народу тієї держави, проти якої ведеться війна. Заколот-війна – це війна всіх проти всіх, причому ворогом може бути й свій, а союзником – ворог. У кожної людини повинні бути психологічні стріли й психологічний щит [5, с. 39].

Гібридна війна увесь час опирається на війну інформаційну. Тому у випадку з Кримом і Донбасом деякі експерти побачили наступні фази:

- перша: створення в «російських співвітчизників» так званої м'якої лояльності до Росії шляхом акцентування культурних, мовних та ідеологічних зв'язків;
- друга: поширення страху, що їх уряди почнуть працювати проти них; це робиться акцентуванням нацистської тиранії часів війни й рятівної ролі радянських військ;
- третя: гуманітарна інтервенція російських військ у формі або в цивільному для захисту населення або приєднання території до Росії [6].

Гібридна війна завжди починається раптово. Тому військові повинні вчитися заздалегідь, як мати справу з несподіваними загрозами. Час завжди працює проти тих, хто орієнтується на старі варіанти війн. Їх можна вивчати, але на них не можна орієнтуватися як на єдину можливу модель війни.

Наразі збройна агресія Росії проти України перебуває в центрі уваги українських та іноземних політиків, експертів, науковців та представників засобів масової інформації. При цьому, подаючи, так сказати, фактурну інформацію про події навколо нашої країни, а також відповідні оцінки й прогнози, автори намагаються узагальнювати й концептуально осмислювати політику й кроки Російської Федерації на сучасному історичному етапі. Загалом, більшість експертів вважають, що Росія прагне по-новому реалізовувати свої геополітичні плани щодо поновлення своєї провідної ролі в якості впливового політичного центру сили світового рівня шляхом ведення «гібридних війн» з опонентами й супротивниками. Суть такого підходу – використання «м'якої сили», коли збройна сила відкрито не застосовується [7].

Експерти застерігають, що в такий спосіб Москва намагається не афішувати свою участь у збройному конфлікті на сході України, виправдати анексію Криму й таким чином зберегти свої позиції у світі й добитися скасування західних санкцій. Обов'язковим завданням залишається зменшити роль США та Європи як основних «гальмівників» неоімперської політики російського керівництва. Ще раз підкреслимо, що методи «гібридних війн» Росії не можна сприймати як щось нове ані в російській, ані у світовій практиці [11]. До них вдаються вже протягом тисячоріч, а їх концепцію чітко визначив ще давньокитайський ідеолог воєнного мистецтва Сунь-Цзі, який стверджував, що «сама гарна війна – це зруйнувати задум супротивника, потім – розбити його союзників, а вже після цього – розтроцяти його армію» [9].

У наш час ці ідеї отримали свій розвиток у працях західних експертів й політологів, зокрема Френка Гоффмана, Деніела Ласіка, Джорджа Девіса й Девіса Кілкаллена, Френка ван Каппена та ін.

Пропонуємо швидко перегорнути сторінки історії застосування Росією методів «гібридних війн» протягом останнього століття. Зокрема, до такої практики вона вдалася під час громадянської війни 1917–1922 років. Намагаючись відновити свій контроль над новими незалежними державами, які відокремилися від Росії після Жовтневої революції 1917 року, на їхній території провокувалися прокомуністичні виступи, після чого проголошувалися альтернативні, підконтрольні Москві, органи влади. А потім такі «органи» кликали на допомогу Росію, яка з готовністю поспішала на захист трудового населення, а також законно обраних урядів і рад від буржуазних націоналістів. І все це відбувалось на тлі активних інформаційних ідеологічних кампаній із всебічної дискредитації ідей національного відродження й демократичного розвитку.

Саме так Росія повернула під свій контроль Україну, країни Закавказзя й Центральної Азії. Саме таким шляхом вона прагнула взяти під своє «крило» Польщу, Фінляндію й країни Балтії. Однак там вона наштотхнула на тверду протидію їх патріотичного керівництва й високий рівень національної свідомості місцевого населення.

З 1923 року, по закінченню громадянської війни, Росія «пристрастилася» до аналогічних методів «гібридних війн», організовуючи комуністичні перевороти в розташованих по сусідству країнах, реалізуючи плани «світової революції» як форми панування більшовицького Кремля над сусідніми регіонами, а в перспективі – й над усім світом. Згадаємо, як Росія «прив'язалася» до Німеччини (охопленої революційними настроями внаслідок поразки німців у Першій світовій війні й, відповідно, політичним і економічним колапсом), а також замахнулася на країни Центрально-Східної Європи (де також спостерігалися революційні тенденції) і Балканського півострова (найбільш нестабільний у той час регіон Європи). Підтримуючи ліві, проросійські, а в ряді випадків і відверто екстремістські сили, масово закидаючи свою агентуру, поширюючи підривну революційну літературу й формуючи збройні загони бойовиків, Москва провокувала внутрішньодержавні конфлікти й бунти, для реалізації яких використовувала Комінтерн, у «патронташі» якого облаштувалася більшість існуючих у той час комуністичних партій. Саме вони були основною ударною силою кремлівських більшовиків, яка практично втілювала ідеї «світової революції». Проте, багато з тих спроб видалися невдалими, адже Радянському Союзу не вистачило ресурсів. Не зміг СРСР здолати й контрзаходи, розпочаті провідними європейськими країнами, у першу чергу, Великою Британією й Францією. І тільки наприкінці 1930-х років, коли СРСР піднакопичив сили, Москва змогла частково реалізувати свої плани, анексувавши країни Балтії, східні регіони Польщі, Румунії й Фінляндії. Звернемо ще раз увагу: знову ж за

допомогою методів «гібридних війн», що підкріплювалися демонстрацією, а у випадку з Польщею й Фінляндією, – і прямим застосуванням військової сили. Оскільки Москва не змогла досягти бажаного в рамках перших двох постулатів Сунь-Цзі, вона реалізувала його третій постулат, що передбачає розгром військ супротивника.

Під час «гібридних війн», як Росія, так і інші країни, прибігають до агресії без офіційного оголошення війни; приховують свою участь у конфлікті; масштабно використовують нерегулярні збройні формування (у тому числі під прикриттям мирного населення); зневажають міжнародними нормами ведення бойових дій та чинними угодами й домовленостями; прибігають до взаємних заходів політичного й економічного тиску (при формальному збереженні зв'язків між двома воюючими країнами); ведуть активну пропаганду і контрпропаганду, застосовуючи «брудні» технології; воюють у кібернетичному просторі тощо [1].

Але ми знаємо чимало фактів, коли все це закінчується збройним протистоянням. Наприклад, розв'язана військова агресія Росії проти Грузії у 2008 році або міжнародна військова операція в Лівії «Об'єднаний захисник» у 2011.

Такі ж заходи сьогодні Росія проводить у ході своєї війни проти України – «гібридні» за формою й «асиметричні» за змістом, як «логічне» продовження своєї «гібридної політики» у відношенні до нашої суверенної держави. Цю війну Москва розпочала відразу з одержанням Україною незалежності, прагнучи повернути її під свій вплив. Зрозуміло, методи такої війни відрізняються від методів 20-х років минулого століття. Але лише відносно інформаційних технологій і того, що Москва комуністичну ідеологію змінила на російсько-шовіністичну в контексті реалізації планів побудови «руського миру» й інтеграції до євразійського простору.

Але Росії тут не вдалося досягти бажаного за допомогою «гібридної війни» або прихованих дій своїх військ у Криму й на Донбасі. Тому вона готується до масштабного застосування збройної сили, як це колись робилося у відношенні до Польщі, Фінляндії й Грузії. Росіяни розгортають потужне угруповання військ чисельністю в 100 тис. військовослужбовців біля східного кордону України під виглядом стратегічних командно-штабних навчань «Кавказ-2016». Тобто, Москва знову йде за третім постулатом Сунь-Цзі.

Як бачимо, форми й методи «гібридної війни» в історичному плані є завжди актуальними, і Росія їх застосовує проти України, але при цьому змінюються умови й інструментарій їх практичної реалізації, що пояснюється як виникненням новітніх технологій, так і значно більш широким спектром методів їх реалізації. У цьому контексті більш доречним було б говорити про «гібридні війни» як про «війни нового покоління», або «війни нової генерації», про що стверджує у своїх дослідженнях президент американського Фонду «Потомак» Пилип Карбер. При цьому «гібридні війни» тісно пов'язані із застосуванням

збройної сили й у багатьох випадках переходять у пряме збройне протистояння сторін.

Отже, підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що визначення поняття гібридної війни є практично відсутнім у сучасних міжнародно-правових документах. Більше того, такого поняття не існує й у Воєнній доктрині України – документі, що є національною системою керівних поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів. Не застосовується цей термін й у воєнних доктринах Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки [10].

Проте, розмірковуючи про «гібридні війни», не треба намагатися знову «відкривати Америку». Необхідно спиратися на вже наявний досвід використання форм і методів ведення таких війн Росією або іншими країнами, беручи до уваги появу дійсно нових підходів. Гібридна війна являє собою потужний засіб непрямого невоєнного впливу на політику окремих держав і на міжнародну обстановку в цілому. Підсилюється протиборство в глобальному інформаційному просторі, обумовлене прагненням країни-агресора використовувати інформаційні й комунікаційні технології для досягнення цілей світового панування.

Одним із показників ведення гібридної війни в Україні є використання асиметричних бойових дій, які характеризуються істотною різницею у військовій силі та стратегіях і тактиках сторін-учасниць. З точки зору міжнародного права така стратегія полягає у тому, що Україна немає формальних підстав воювати з країною-агресором, яка неофіційно підтримує бойовиків та терористів.

Отже, у військовій науці й практиці все частіше відзначають прояв тенденції переходу сучасної війни до стратегій непрямих асиметричних дій, заснованих на комбінації військових зусиль з політичними, економічними й інформаційними методами впливу на супротивника для вирішення завдань, які колись вирішувалися переважно військовими методами.

Ця тенденція з особливою силою виявила багатомірний характер сучасної війни, що обумовлює її вплив на всі сфери суспільного життя держави: адміністративно-політичну, соціально-економічну й культурно-світоглядну.

Головний висновок, на наш погляд, полягає в тому, що гібридний характер війни аж ніяк не робить її не-війною, а, отже, постає необхідність у розробці ефективних шляхів комплексного реагування на таку агресію у військовій, політичній, економічній, соціальній, інформаційній, національно-культурній, освітній та інших площинах.

Список використаної літератури

- 1. Брідлав** вважає, що загроза «гібридної війни» нависла над Молдовою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrainian.voanews.com/content/breedlove-on-moldova/2451324.html>.
- 2. Герасимов В. В.** Ценность науки в предвидении / В. В. Герасимов // Военно-промышленный курьер. – 2013. – № 8 (476). – 27 февр. – С. 1–3.

- 3. Иссерсон Г. С.** Новые формы борьбы / Г. С. Иссерсон. – М. : Воениздат, 1940. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zhistory.org.ua/book40a.htm>. **4. Клаузевиц К.** О войне / К. Клаузевиц. – М. : Эксмо, 2007. – 387 с. **5. Месснер Е. Э.** Всемирная мятежевойна / Е. Э. Месснер. – М. : Кучково поле, 2004. – 604 с. **6. Радковець Ю.** «Гібридна політика» сучасної Росії як стратегія реалізації її національної геополітики / Юрій Радковець – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bintel.com.ua/uk/article/gibrid-politics/>. **7. Світова** гібридна війна : український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – К. : НІСД, 2017. – 496 с. **8. Снесарев А. Е.** Литература и война (из фронтового дневник 1916 г.) / А. Е. Снесарев // Наш современник. – 2004. – № 8. – С. 20–25. **9. Сунь-цзы.** Искусство войны / Сунь-цзы. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://militera.lib.ru/science/sun-tszy/index.html>. **10. Черниш В.** Що відбувається на Сході України. Ще раз про термінологію / В. Черниш [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.mediasapiens.ua/material/33809>. **11. Шевчук П. І.** Інформаційно-психологічна війна Росії проти України : як їй протидіяти / П. І. Шевчук // Науковий вісник «Демократичне самоврядування». – 2014. – Вип. 13. – С. 1–11. **12. Freier N.** Known unknowns : unconventional «strategic shocks» in defense strategy development / N. Freier. – Carlisle : Strategic Studies Institute, 2008. – 236 p. **13. Hoffman F. G.** Hybrid warfare and challenges / F. G. Hoffman // Joint Force Quarterly. – 2009. – Issue 52. – P. 9 – 14. **14. Hoffman Frank G.** Future Thoughts on Hybrid Threats / Frank G. Hoffman // Small Wars Journal [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smallwarsjournal.com/mag/docs-temp/189-hoffman.pdf>. **15. Networks and netwars** / Ed. by J. Arquilla, D. Ronfeldt. – Santa Monica, 2001. – P. 61 – 97.

Савченко С. В. Гібридна війна: сутність поняття та основні сучасні прояви

У статті розкрито сутність, історію та сучасні прояви гібридних війн у світі та Україні; з'ясовано, що гібридна війна – це потужний засіб непрямого впливу на політику окремих держав і на міжнародну обстановку в цілому, заснованого на комбінації військових зусиль з політичними, економічними й інформаційними методами впливу на супротивника з метою встановлення світового панування.

Одним із показників ведення гібридної війни в Україні є використання асиметричних бойових дій, які характеризуються істотною різницею у військовій силі, стратегіях і тактиках сторін-учасниць. З точки зору міжнародного права така стратегія полягає у тому, що Україна немає формальних підстав воювати з країною-агресором, яка неофіційно підтримує бойовиків та терористів.

Ключові слова: гібридна війна, країна-агресор, асиметричні військові дії, інформаційний вплив.

Савченко С. В. Гибридная война: сущность понятия и основные современные проявления

В статье раскрыта сущность, история и современные проявления гибридных войн в мире и Украине; выяснено, что гибридная война – это мощное средство косвенного влияния на политику отдельных государств и на международную обстановку в целом, основанного на комбинации военных усилий с политическими, экономическими и информационными методами воздействия на противника с целью достижения мирового господства.

Одним из показателей ведения гибридной войны в Украине является использование асимметричных боевых действий, которые характеризуются существенной разницей в военной силе, стратегиях и тактиках сторон-участниц. С точки зрения международного права такая стратегия заключается в том, что Украина не имеет формальных оснований воевать со страной-агрессором, которая неофициально поддерживает боевиков и террористов.

Ключевые слова: гибридная война, страна-агрессор, асимметричные военные действия, информационное воздействие.

Savchenko S. Hybrid Warfare: the Essence of the Concept and the Main Modern Manifestations

The article reveals the essence, history and modern manifestations of hybrid warfares in the world and in Ukraine; detected that a hybrid warfare is a powerful means of indirect influence on the policies of individual states and on the international environment as a whole, based on a combination of military efforts with political, economic and information methods to influence the enemy in order to establish world domination.

One of the indicators of hybrid warfare in Ukraine is the use of asymmetric military actions, characterized by a significant difference in military strength, strategies and tactics of the parties. In terms of international law, such a strategy is that Ukraine has no formal reason to fight an country-aggressor that unofficially supports militants and terrorists.

Key words: hybrid warfare, country-aggressor, asymmetric military actions, information influence.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Курило В. С.